

فهرست مطالب

پیشگفتار	۲۱
علائم اختصاری	۲۴

فصل اول: تعاریف و مقدمه

۱- حق چیست؟	۲۵
۲- حیوان چیست؟ آیا حیوان حقی دارد؟	۲۷
۳- فلسفه حقوق حیوانات چیست؟	۳۳
۴- حقوق حیوانات چیست؟ آیا حیوان اهلیت تمتع و استیفا دارد؟ (احیای تفکر اصیل)	۳۸
۵- جایگاه حقوق حیوانات در علم حقوق:	۴۲
۶- حقوق حیوانات، اختلاط نظامها	۴۵
۷- منابع حقوق حیوانات	۴۸

فصل دوم: حقوق حیوانات در قوانین

۸- مقدمه	۵۰
بخش اول: حقوق حیوانات در قانون اساسی	۵۴
۹- اصل حکومت حق و عدل قرآن	۵۴
۱۰- اصل افزایش تولیدات کشاورزی و دامی در جهت خودکفایی	۵۴
۱۱- مدیر محیط زیست حکومت اسلامی است (اصل مدیریت محیط زیست)	۵۵
۱۲- اصل طلایی حفاظت محیط زیست	۵۶
بخش دوم: حقوق حیوانات در قانون مدنی	۶۱
۱۳- حیوانات در حکم مال غیر منقول	۶۱
۱۴- نتایج حیوانات	۶۴
۱۵- تملک حیوان وحشی ممکن نیست. (حیوان ربایی «غصب حقوق آن» جرم است و بیع حیوان وحشی باطل است)	۶۵
۱۶- حیوان گم شده و شرایط آن	۶۶
الف) حقوق تطبیقی	۶۷
۱۷- تکلیف رد حیوان گم شده به مالک یا حاکم	۶۸
الف) حاکم کیست؟	۶۸

۲ □ حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین‌المللی

- ب) وضعیت حقوقی حیوان گم شده یا یافت شده و مسوولیت مالک اصلی و یابنده چگونه است؟ ۶۹
- ج) آیا یابنده مکلف است حیوان را به دادستان و مقام قضایی تسلیم کند، یا صرف اطلاع دادن کافی است؟ ۷۲
- د) اگر یابنده بعد از یافتن حیوان گم شده اعراض کند و آن را رها کند، آیا ضامن است؟ .. ۷۲
- ه) آیا صاحب حیوان بعد از اطلاع مبنی بر اهمال و کاهلی یا اعراض یابنده می‌تواند به او رجوع کند؟ ۷۳
- و) تکلیف در قبال حیواناتی که مالک آنها را رها کرده یا اعراض نموده و یا در نگهداری آن اهمال نموده چیست؟ ۷۳
- ز) وضعیت حقوقی ید و مسوولیت یابنده و متصرف و نگهداری حیوان در فرض م. ۱۷۲ ق.م. چگونه است؟ ۷۳
- ح) مدت زمان مجاز نگهداری حیوان توسط یابنده چقدر است؟ ۷۵
- ط) اگر حاکم پس از تجسس، مالک حیوان را نیابد، تکلیف چیست؟ ۷۶
- ی) حکم حیوانی که داخل خانه‌ی انسان می‌شود چیست؟ ۷۷
- ک) ملاک مناطق مسکونی و غیر مسکونی ماده‌ی ۱۷۲ ق.م. چیست؟ ۷۷
- ل) آیا یابنده‌ی حیوان به استناد هزینه‌ها و مخارج حیوان علیه مالک حق حبس خواهد داشت؟ ۷۷
- م) اعراض مالک حیوان چگونه مسلم می‌شود و آیا قابل رجوع است؟ ۷۸
- ن) حقوق تطبیقی ۷۹
- ۱۸ - شکار حیوان ۸۱
- الف) شکار چیست؟ ۸۲
- ب) صید چیست؟ ۸۲
- ۱۹ - شکار حیوان مملوک ممنوع است. (تعاریف حیوان اهلی و وحشی و تفاوت آنها) .. ۸۴
- الف) حیوان اهلی چیست؟ ۸۴
- ب) حیوان وحشی چیست؟ ۸۵
- ج) متمکن از دفاع چیست؟ ۸۶
- د) معانی «علامت مالکیت» چیست؟ ۸۶
- ه) حکم استثنایی زنبور عسل و کبوتر که در کندو و برج جمع می‌شوند؟ ۸۷
- و) در دوران امر و تعارض بین ضاله و اعراض مالک تکلیف چیست؟ ۸۹
- ز) در دوران امر و تعارض بین اعراض مالک و عنوان مجهول‌المالک تکلیف چیست؟ .. ۸۹
- ۲۰ - غصب حیوان و ضمان غاصب نسبت به عین و منافع حیوان ۸۹
- حقوق تطبیقی ۹۲

فهرست مطالب □ ۳

- ۲۱- اتلاف حیوان ۹۴
- الف) اتلاف چیست؟ ۹۴
- ب) آیا مباشر در تلف حیوان می تواند به اذن کسی که او را فریفته استناد کند؟ ۹۴
- احکام مختلف تلف حیوان: ۹۵
- الف) حکم تلف حیوان انتفاعی: ۹۵
- ب) حکم تلف حیوان غیر انتفاعی: ۹۶
- ج) حکم تلف حیوان نجس غیر معلّم: (آموزش ندیده) ۹۶
- د) حکم تلف حیوان نجس معلّم ۹۷
- ه) حکم تلف حیوان نجس ولگرد یا رها شده (وحشی شده) ۹۷
- و) حکم تلف حیوان نجس وحشی ۹۷
- ز) با توجه به مبحث (ج) و اینکه معامله حیوان نجس ممنوع است اگر صاحب حیوان مسلم یا غیر مسلم، بدل حیوان را مطالبه کند و تهیه بدل حیوان منجر به خرید حیوان نجس و پرداخت ثمن خواهد بود، حکم چیست؟ ۹۸
- ح) با توجه به جواز تجارت سگ معلّم، معلم ناگزیر از تجارت سگ غیر معلم برای تعلیم است، حکم چیست؟ ۹۹
- ط) خلاصه‌ی قضایای مالک و تالف حیوان نجس ۹۹
- ۲۲- حیوان اهلی، مثلی است یا قیمی؟ ۱۰۰
- الف) تشخیص قیمی یا مثلی بودن چه فایده‌ای در خصوص حیوان دارد؟ ۱۰۱
- ب) در تعذر رد بدل حیوان یا عدم رضایت هر یک از طرفین در رد یا پذیرش بدل و نوسان قیمت حیوان، کدام قیمت پرداخت می شود؟ ۱۰۳
- ۲۳- دفاع مشروع در برابر حیوان ۱۰۳
- الف) دفاع مشروع چیست؟ ۱۰۴
- ب) فرق دفاع مشروع و در حکم دفاع مشروع چیست؟ ۱۰۶
- ج) آیا دفاع مشروع در برابر تجاوز حیوان تحقق می یابد؟ ۱۰۷
- د) حقوق تطبیقی ۱۰۸
- ۲۴- خساراتی که مالک یا متصرف حیوان مسبب است ۱۰۹
- الف) در کدام خسارت‌ها مالک یا متصرف حیوان مسوول خسارت وارده نیست؟ ۱۱۰
- ب) در کدام خسارت‌ها مالک یا متصرف حیوان مسوول خسارت وارده می باشد؟ ۱۱۲
- ج) حقوق تطبیقی ۱۱۷
- ۲۵- مسوولیت ناشی از مالکیت یا حفاظت حیوان ۱۱۸
- الف) عناصر و ارکان مسوولیت مدنی: ۱۱۸
- ب) شرایط ضرر قابل مطالبه: ۱۱۸

۴ □ حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین‌المللی

- ج) موانع انتساب فعل زیانبار به فاعل آن ۱۲۰
- د) حقوق تطبیقی ۱۳۵
- ۲۶ - معامله‌ی حیوان اهلی مملوک (خيار حیوان)** ۱۳۵
- الف) خيار چیست؟ ۱۳۶
- ب) خيار حیوان شامل چه حیواناتی است؟ ۱۳۶
- ج) آیا خيار حیوان شامل مبيع معین است یا مبيع کلی را در بر می‌گیرد؟ ۱۳۶
- د) خيار حیوان متعلق به چه کسی است؟ ۱۳۷
- ه) در مواردی که مبيع و ثمن هر دو حیوان است وضعیت خيار حیوان چگونه است؟ ۱۳۷
- و) مبدأ خيار حیوان از حین عقد است یا از حین تفرق؟ ۱۳۸
- ز) مراد از «حین عقد» برای ثبوت خيار حیوان، زمان قبض مشتری است یا زمان صیغه عقد؟ ۱۴۰
- ح) فایده‌ی خيار حیوان قبل از قبض و بعد از عقد چیست؟ ۱۴۱
- ط) سه روز خيار حیوان چگونه محاسبه می‌شود؟ ۱۴۱
- ی) مسقطات خيار حیوان کدام است؟ ۱۴۳
- ک) آیا مطلق تصرف مسقط خيار حیوان است؟ ۱۴۴
- ل) چه تصرفاتی مسقط خيار حیوان است؟ ۱۴۴
- م) آیا تصرف مقید به دلالت بر رضایت مسقط خيار حیوان است؟ ۱۴۵
- ن) آیا اجاره دادن حیوان از جانب مشتری در مدت خيار حیوان مسقط خيار حیوان است؟ اگر حیوان دچار نقص شود برعهده‌ی کیست؟ ۱۴۷
- س) اگر فردی اسبی جهت مسابقه بخرد و در مدت خيار حیوان، مسابقه دهد و برنده نشود، آیا می‌تواند به این بهانه معامله را فسخ کند؟ ۱۴۷
- ع) تکلیف نتاج حیوان بعد از بیع و نوزاد متولد شده در زمان خيار در حالت اعمال فسخ چگونه است؟ ۱۴۸
- ف) حکم ماده ۳۵۸ ق.م. بر اینکه حمل در بیع حیوان متعلق به مشتری نمی‌شود، آیا مغایر حقوق حیوانات نیست؟ ۱۵۰
- ۲۷ - اجاره‌ی حیوانات** ۱۵۱
- الف) در عقد اجاره‌ی حیوان آیا تعیین راکب (سوارکار) یا محمول (بار) لازم است؟ ۱۵۲
- ب) نقد نظر دکتر امامی در خصوص شق دوم ماده ۵۰۸ ق.م. ۱۵۲
- ۲۸ - وجه التزام در اجاره‌ی حیوان** ۱۵۵
- آیا حکم ماده ۵۰۹ ق.م. هنگامی که حیوان در تصرف مستأجر باشد، جاری است؟ ۱۵۶

- ۲۹- حیوان مورد اجاره ممکن است کلی در معین باشد ولی حیوان مورد معامله باید عین معین باشد ۱۵۶
- با توجه به اینکه بیع مال قیمی (حیوان) به صورت کلی فی الذمه و کلی در معین باطل است آیا این حکم با مفهوم ماده ۵۱۰ ق.م. تعارض ندارد؟ ۱۵۸
- ۳۰- تکلیف مستأجر حیوان ۱۵۹
- با توجه به امکان اجاره دادن عین مستأجره توسط مستأجر (م. ۴۷۴ ق.م.) و لزوم تعیین راکب و محمول (قسمت دوم ماده ی ۵۰۸ ق.م.) آیا مستأجر حیوان باز هم حق انتقال منافع را خواهد داشت؟ ۱۶۰
- ۳۱- موارد بطلان و فسخ عقد اجاره ی حیوان ۱۶۰
- الف) موارد بطلان یا انفساخ اجاره ی حیوان کدام است؟ ۱۶۰
- ب) موارد فسخ اجاره حیوان کدام است؟ ۱۶۱
- ۳۲- شروع اجاره ی حیوان از زمان عقد است یا تسلیم؟ ۱۶۱
- ۳۳- مدت اجاره حیوان در موردی که منفعت به بیان مسافت و محل معین شده چگونه محاسبه می شود؟ ۱۶۲
- ۳۴- عقد مسابقه و گرو بندی با حیوان (شرط بندی) ۱۶۳
- الف) قمار چیست؟ ۱۶۴
- ب) ماهیت حقوقی عقد مسابقه چگونه است؟ ۱۶۶
- ج) عقد مسابقه شامل چه حیواناتی می شود؟ ۱۶۷
- د) شرایط اساسی صحت عقد مسابقه چیست؟ ۱۶۷
- بخش سوّم: حقوق حیوانات در قانون مجازات اسلامی ۱۶۸
- ۳۵- مسوولیت دامپزشک ۱۶۸
- الف) تعهد دامپزشک چه نوع تعهدی است؟ ۱۶۹
- ب) اگر دامپزشک قبل از معالجه براءت حاصل کند ولی درحین معالجه مرتکب تقصیر شود، آیا مشمول حکم ماده ۳۲۲ ق.م.ا. مبنی بر براءت و عهده دار خسارت نبودن، خواهد بود؟ ۱۶۹
- ج) در موارد فوری که حیوان نیاز به درمان سریع (جراحی و...) دارد و اخذ رضایت از صاحب حیوان مقدور نیست، مسوولیت دامپزشک چگونه خواهد بود؟ ۱۷۰
- ۳۶- جنایت به واسطه ی حیوان ۱۷۱
- الف) عناصر تشکیل دهنده ی جرم ۱۷۲
- ب) موجبات ضمان کیفری ۱۷۳
- ۳۷- مسوولیت حفظ و نگهداری حیوان ۱۷۵
- حقوق تطبیقی ۱۷۸

۶ □ حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین‌المللی

- ۳۸- دفاع در برابر هجوم حیوان و مسوولیت مالک یا متولی حیوان در این خصوص .. ۱۷۹
- ۳۹- مسوولیت مالک حیوان در برابر هجوم حیوانش به حیوان دیگر .. ۱۸۰
- ۴۰- ضمان ناشی از آسیب سگ خانه .. ۱۸۲
- الف) آیا حکم ماده‌ی ۳۶۰ ق.م.ا. شامل حیوانات دیگر نیز می‌شود یا مختص
دارنده‌ی سگ است؟ .. ۱۸۲
- ب) مشترکات و ممیزات احکام مواد ۳۵۷ و ۳۶۰ ق.م.ا.؟ .. ۱۸۳
- ج) حقوق تطبیقی .. ۱۸۳
- ۴۱- ضمان ناشی از توقف حیوان در جایی .. ۱۸۴
- ۴۲- ضمان ناشی از زدن حیوان .. ۱۸۵
- ۴۳- اتلاف و مسموم و ناقص نمودن حیوانات اهلی یا وحشی .. ۱۸۵
- الف) حیوان حلال گوشت کدام است؟ .. ۱۸۶
- ب) تحلیل حقوقی و ممیزات حیوان حلال گوشت و حرام گوشت؟ .. ۱۸۹
- ج) چرا شکار و اتلاف و ناقص کردن حیوان اهلی متعلق به دیگری جرم
است و مسوولیت کیفری دارد؟ .. ۱۹۰
- د) نکته‌ی خلاف قاعده‌ی ماده‌ی ۶۷۹ ق.م.ا.: «چرا شکار و اتلاف حیوان وحشی
قابل گذشت و دارای جنبه‌ی خصوصی است؟» .. ۱۹۰
- ه) حقوق تطبیقی (کنوانسیون تهران) .. ۱۹۱
- و) حقوق تطبیقی (کنوانسیون کویت) .. ۱۹۲
- ز) حقوق تطبیقی (پروتکل کیوتو) .. ۱۹۳
- ح) حقوق تطبیقی (پروتکل مونترال) .. ۱۹۴
- ط) حقوق تطبیقی (کنوانسیون نیویورک) .. ۱۹۵
- ی) حقوق تطبیقی (کنوانسیون روتردام) .. ۱۹۷
- ک) حقوق تطبیقی (کنوانسیون استکهلم) .. ۱۹۹
- ۴۴- شکار و صید غیر مجاز حیوانات وحشی .. ۲۰۰
- ۴۵- کشتار غیر مجاز دام .. ۲۰۱
- الف) دام چیست؟ .. ۲۰۲
- ب) جرم کشتار غیر مجاز دام مطلق است یا مقید؟ .. ۲۰۲
- ۴۶- تخریب محیط زیست .. ۲۰۴
- الف) تعریف مرتع: .. ۲۰۵
- ب) تعریف اراضی جنگلی .. ۲۰۵
- ج) تعریف زمین بایر .. ۲۰۶
- د) تعریف زمین موات .. ۲۰۶

فهرست مطالب □ ۷

۲۰۶	ه) تعریف پارک ملی
۲۰۶	و) تعریف منابع طبیعی
۲۰۷	ز) جرم تخریب محیط زیست و منابع طبیعی چگونه تحقق می یابد؟
۲۰۸	ح) حقوق تطبیقی (کنوانسیون بازل)
۲۱۰	بخش چهارم: حقوق حیوانات در قوانین محیط زیستی
۴۷-	متن قانون شکار و صید (مصوب ۱۳۴۶/۳/۱۶ با اصلاحات مصوب ۱۳۵۳/۱۰/۳۰ و ۱۳۷۵/۹/۲۵)
۲۱۰	
۴۸-	بررسی مغایرت قانون شکار و صید با شرع و حقوق حیوانات وحشی
۲۱۸	الف) آیا قانون شکار و صید مغایر با شرع و حقوق حیوانات در اسلام است؟
۲۱۸	ب) مواد پیشنهادی جهت اصلاح قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶/۳/۱۶
۲۲۱	۴۹- متولی، محافظ، حامی و مسوول حیوانات وحشی در حقوق ایران کیست؟
۲۲۲	۵۰- بررسی مغایرت تصمیمات شورای عالی حفاظت از محیط زیست با حقوق حیوانات
۲۲۳	
۵۱-	متن آیین نامه اجرای قانون شکار و صید (مصوبه شماره ۷/۷۶۴۰ مورخ ۱۳۴۶/۱۰/۱۳ هیأت وزیران)
۲۲۵	
۲۲۹	۵۲- بررسی و تحلیل حقوقی آیین نامه اجرای قانون شکار و صید
۲۳۱	مواد پیشنهادی جهت اصلاح آیین نامه اجرای قانون شکار و صید
۵۳-	قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸ و اصلاحیه ۱۳۷۱/۸/۲۴)
۲۳۲	
۲۳۸	۵۴- بررسی و تحلیل حقوقی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست
۲۴۰	الف) مواد پیشنهادی جهت اصلاح قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست
۲۴۲	ب) حقوق تطبیقی (کنوانسیون لندن)
۵۵-	آیین نامه اجرای قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوبه شماره ۸۱۸۴۰ مورخ ۱۳۵۴/۱۲/۴ هیأت وزیران)
۲۴۳	
۵۶-	بررسی و تحلیل حقوقی آیین نامه اجرای قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (نقد باغ وحش و موزه حیوانات)
۲۵۰	
الف)	مواد پیشنهادی جهت اصلاح آیین نامه اجرای قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست
۲۵۲	
۲۵۳	ب) حقوق تطبیقی (کنوانسیون تنوع زیستی)
۵۷-	حقوق حیوانات در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۸۸ - ۱۳۸۴)
۲۵۵	
۲۵۶	۵۸- قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران

۸ □ حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین‌المللی

- ۵۹- بررسی و تحلیل حقوقی قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی
جمهوری اسلامی ایران..... ۲۶۲
- الف) هنگام تعارض وظایف و اختیارات شرکت سهامی شیلات ایران در
خصوص امور جانوران آبی با وظایف و اختیارات سازمان حفاظت محیط
زیست تکلیف چیست؟ ۲۶۲
- ب) مواد پیشنهادی جهت اصلاح قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی ۲۶۵
- ۶۰- آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی
جمهوری اسلامی ایران ۲۶۶
- ۶۱- بررسی و تحلیل حقوقی آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری
از منابع آبی..... ۲۸۹
- الف) آیا ماده ۴۷ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی با بند ج
ماده ۲۲ قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی و همچنین با مواد ۱۰-۱۱-۱۲
۱۳- ۱۴- ۱۵ قانون شکار و صید موازی یا معارض نیست؟ ۲۹۰
- ب) مواد پیشنهادی جهت اصلاح آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری
از منابع آبی ۲۹۱
- ۶۲- لایحه قانونی مجازات صید غیر مجاز از دریای خزر و خلیج فارس ۲۹۲
- ۶۳- بررسی و تحلیل حقوقی لایحه قانونی مجازات صید غیر مجاز از دریای خزر و
خلیج فارس (مصوب ۱۳۵۸/۵/۴ شورای انقلاب اسلامی ایران). ۲۹۴
- ۶۴- آیین نامه اجرایی شکار ویژه ۲۹۵
- ۶۵- بررسی و تحلیل حقوقی آیین نامه اجرایی شکار ویژه (شماره ۳۳۴۶/ت/۲۲۸۰۵
مورخ ۱۳۸۱/۱/۳۱)..... ۲۹۸
- الف) مغایرت با شرع:..... ۲۹۸
- ب) مغایرت با قانون اساسی: ۲۹۹
- ج) مغایرت با قوانین محیط زیست: ۲۹۹
- ۶۶- رأی وحدت رویه در مورد مطالبه بهای جانوران وحشی (پرنندگان
شکاری)(مصوب ۱۳۷۴/۲/۹ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری). ۳۰۰
- ۶۷- بررسی و تحلیل حقوقی رأی وحدت رویه در مورد مطالبه بهای جانوران
وحشی (پرنندگان شکاری). ۳۰۱

فصل سوم: حقوق حیوانات در منابع معتبر اسلامی

۳۰۳	۶۸- مقدمه
۳۰۴	بخش اول: حقوق طبیعی حیوانات وحشی
۳۰۴	۶۹- پیشگفتار
۳۰۵	تعریف حیوان وحشی:
۳۰۵	۷۰- حق حیات
۳۰۵	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۰۶	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۰۸	ج) گفتار سوم، نتیجه مبحث:
۳۰۸	۷۱- حق مالکیت
۳۰۸	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۰۹	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۱۰	ج) گفتار سوم، در موارد تعارض حقوق مالکانه انسان با حیوان چه باید کرد؟
۳۱۱	۷۲- حق تغذیه
۳۱۱	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۱۱	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۱۱	ج) گفتار سوم، چراگاه و منابع تغذیه حیوان وحشی در ملکیت حقیقی کیست؟
۳۱۲	۷۳- حق تولید مثل و منع عقیم کردن و نسل کشی حیوان
۳۱۲	الف) گفتار نخست تعریف:
۳۱۲	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۱۳	۷۴- حق آزادی
۳۱۳	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۱۴	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
	ج) گفتار سوم، در دعوی تجارت حیوان وحشی (طوطی) که بین خریدار و پرنده فروشی مطرح است، قاضی چگونه و با چه استنادی فصل خصومت می‌کند؟
۳۱۴	(دلایل بطلان بیع حیوان وحشی)
۳۱۶	د) نحوه مستند سازی از حیوانات وحشی
۳۱۶	۷۵- حق بهداشت و درمان رایگان
۳۱۶	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۱۶	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۱۷	۷۶- حق آشیانه و زیستگاه
۳۱۷	الف) گفتار نخست، تعریف:

۱۰ □ حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین‌المللی

- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۱۷
- ج) گفتار سوم، جهات اهمیت آشیانه حیوانات وحشی ۳۱۸
- د) گفتار چهارم، در صورت تعارض حق مسکن انسان و حق آشیانه حیوان تقدم با کدام است؟ ۳۱۸
- ه) گفتار پنجم، حدود و ثغور تسلیط انسان و حقوق مالکانه اش در قبال حیوان چگونه تعیین می‌شود؟ ۳۱۹
- و) حقوق تطبیقی (کنوانسیون رامسر): ۳۱۹
- ۷۷- حق تکامل ۳۲۰
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۲۰
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۲۰
- ۷۸- حق صلح و منع به جنگ انداختن ۳۲۱
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۲۱
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۲۱
- ۷۹- منع خشونت و آزار و فریب حیوان ۳۲۲
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۲۲
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۲۲
- ج) گفتار سوم، جهات اهمیت منع خشونت و اضرار به حیوان ۳۲۳
- ۸۰- منع داغ نهادن و سوزاندن حیوان و مثله کردن آن ۳۲۳
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۲۳
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۲۳
- ۸۱- منع شکار و صید ۳۲۵
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۲۵
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: دلیل جواز شکار و صید چه بوده است؟ ۳۲۵
- ج) گفتار سوم، اجزا و گوشت‌هایی که تغذیه از آن ممنوع است: ۳۲۶
- د) گفتار چهارم، دلایل ممنوعیت شکار: ۳۲۷
- ۸۲- منع تجارت و قاچاق حیوان وحشی ۳۲۷
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۲۷
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۲۸
- ج) گفتار سوم، جهات اهمیت منع تجارت حیوان وحشی و قاچاق اجزای آن ۳۲۸
- د) گفتار چهارم، آیا پرنده فروشی و فروش حیواناتی مثل خرگوش، قناری، زاغ، باز و ... مجاز است؟ ۳۲۹
- ه) حقوق تطبیقی (کنوانسیون سائیتیس) ۳۲۹

- ۸۳- منع بهره‌کشی (منع تلقیح مصنوعی یا تغییر ژنتیک حیوانی)..... ۳۳۲
- الف) گفتار نخست، تعریف:..... ۳۳۲
- ب) گفتار دوم، جهات اهمیت منع بهره‌کشی از حیوان وحشی:..... ۳۳۲
- ج) حقوق تطبیقی (کنوانسیون تنوع زیستی و پروتکل ایمنی زیستی):..... ۳۳۳
- ۸۴- حیوان وحشی غیر قابل تملک است (منع اهلی ساختن)..... ۳۳۷
- الف) گفتار نخست، تعریف:..... ۳۳۷
- ب) گفتار دوم، دلایل غیر قابل تملک بودن حیوان وحشی..... ۳۳۷
- ج) گفتار سوم، اقسام حیوانات از نظر ملکیت..... ۳۳۸
- د) گفتار چهارم، آیا سیر اهلی نمودن حیوان وحشی ادامه دارد؟..... ۳۳۹
- ه) موارد مغایرت تأسیس باغ وحش، سیرک، موزه وحوش و حیوان فروشی با حقوق حیوانات وحشی:..... ۳۳۹
- ۸۵- حیوان اهلی رها شده، ولگرد، حیوان اهلی که (وحشی شده) است..... ۳۴۰
- الف) گفتار نخست، تعریف:..... ۳۴۰
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث:..... ۳۴۰
- ج) گفتار سوم، تکلیف حیوان اهلی رها شده یا ولگرد چیست و در کدام دسته (وحشی یا اهلی) جای می‌گیرد؟..... ۳۴۱
- د) گفتار چهارم، شرایط حیوان وحشی شده؟..... ۳۴۱
- ۸۶- حق تعاون و رسیدگی و کمک به حیوان وحشی نیازمند، بی سرپرست، مجروح، بیمار یا گم شده..... ۳۴۱
- الف) گفتار نخست، تعریف:..... ۳۴۱
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث:..... ۳۴۲
- ج) گفتار سوم، آیا کشتن ماری که قصد خوردن جوجه‌های پرنده‌ای را دارد، نقض تناسب محیط زیست و حق حیات و تغذیه حیوان مهاجم تلقی می‌شود؟..... ۳۴۳
- د) گفتار چهارم، دخالت و دفاع و حمایت انسان در روابط حیوانات وحشی از حیوان نیازمند در چه حالاتی لازم است؟..... ۳۴۳
- ۸۷- اصل تساوی انسان و حیوان در استفاده از محیط زیست..... ۳۴۴
- الف) گفتار نخست، تعریف:..... ۳۴۴
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث:..... ۳۴۴
- ج) گفتار سوم، جهات اهمیت اصل تساوی انسان و حیوان در استفاده از محیط زیست:..... ۳۴۵
- ۸۸- شناخت حیوان موذی (استثنای بر حق حیات)..... ۳۴۶
- الف) گفتار نخست، تعریف:..... ۳۴۶

۱۲ □ حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین‌المللی

- ب) گفتار دوم، قواعد مهم شناخت حیوان موذی: ۳۴۶
- ج) گفتار سوم، فرق حکم دفاع مشروع با حکم قتل موذی چیست؟ ۳۴۷
- د) حقوق تطبیقی ۳۴۹
- ۸۹- استفتاء مؤلف در خصوص شناخت حیوان موذی و... ۳۴۹
- ۹۰- منع مجازات حیوان وحشی ۳۵۲
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۵۲
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۵۲
- ۹۱- اصل تساوی حقوق ۳۵۳
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۵۳
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۵۳
- ۹۲- حق تابعیت حیوان وحشی ۳۵۴
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۵۴
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث و شرایط تحقق تابعیت: ۳۵۴
- ج) گفتار سوم، اگر حیوان ماده یا نری به واسطه تجارت از کشور خارج شود و در کشور بیگانه با همنوع خود جفت‌گیری کند، وضعیت حیوان متولد شده چگونه خواهد بود؟ ۳۵۵
- د) گفتار چهارم، قواعد مسلم تابعیت حیوانات وحشی: ۳۵۶
- ه) گفتار پنجم، تابعیت مضاعف و سیال حیوانات وحشی مهاجر: ۳۵۶
- و) گفتار ششم، ضرورت شناسایی تابعیت حیوانات وحشی مهاجر ۳۵۷
- ز) گفتار هفتم، فایده حق تابعیت حیوان وحشی: ۳۶۰
- ح) حقوق تطبیقی (کنوانسیون رامسر): ۳۶۲
- ۹۳- حق دیه حیوانات ۳۶۳
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۶۳
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۶۳
- ج) گفتار سوم، ضرورت شناسایی حق دیه تمام و دیه اعضای حیوانات وحشی: ۳۶۴
- د) گفتار چهارم، چگونگی و نحوه استنتاج میزان دیه اعضا و جوارح حیوان وحشی: ۳۶۵
- ه) گفتار پنجم، دیه اعضای حیوانات وحشی: ۳۶۶
- و) گفتار ششم، آیا نحوه شناسایی ارزش اعضای حیوان وحشی با توجه به ق.م.ا قیاس محسوب می‌شود؟ ۳۷۰
- ز) گفتار هفتم، بعضی از موارد معین دیه حیوانات که توسط شارع معین شده است. ۳۷۱
- ۹۴- حق قصاص و رستاخیز حیوانات ۳۷۲
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۷۲

۳۷۲	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۷۳	۹۵- حق تقدم حیات حیوان بر حقوق الناس و حقوق الله
۳۷۳	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۷۳	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۷۴	بخش دوم: حقوق طبیعی حیوانات اهلی
۳۷۴	۹۶- مقدمه
۳۷۴	الف) تعریف حیوان اهلی:
۳۷۴	ب) تفاوت‌های اصولی و حقوقی حیوانات وحشی و اهلی (۲۱ تفاوت)
۳۷۶	۹۷- حق حیات
۳۷۶	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۷۷	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۷۷	ج) گفتار سوم، ضرورت شناسایی حق حیات حیوانات اهلی حلال گوشت:
۳۷۸	۹۸- حق نفقه
۳۷۸	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۷۸	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
	ج) گفتار سوم، اگر مالک حیوان اهلی استطاعت برای ادای نفقه نداشته باشد
۳۷۹	تکلیف چیست؟
۳۷۹	د) گفتار چهارم، اگر مالک حیوان از دادن نفقه حیوان خودداری کند تکلیف چیست؟
۳۸۰	ه) گفتار پنجم، مقدار و اندازه نفقه حیوان اهلی چگونه خواهد بود؟
	و) گفتار ششم، آیا تصرف بدون اذن در علوفه و آب برای نجات جان حیوان
۳۸۰	اهلی جایز است؟
۳۸۱	۹۹- حق مسکن مناسب
۳۸۱	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۸۱	ب) گفتار دوم، مشخصات مسکن مناسب و سالم:
۳۸۲	۱۰۰- حق بهداشت و درمان
۳۸۲	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۸۲	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
۳۸۳	ج) گفتار سوم، رئوس حقوق بهداشتی و درمانی حیوان اهلی:
۳۸۴	۱۰۱- حق تولید مثل و منع عقیم ساختن و منع نسل کشی حیوان
۳۸۴	الف) گفتار نخست، تعریف:
۳۸۴	ب) گفتار دوم، طرح مبحث:
	ج) گفتار سوم، آیا با در نظر گرفتن مصالح عمومی و مردمی می‌توان در مقاطعی

۱۴ □ حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین‌المللی

- تصمیم به کشتار یا عقیم سازی حیوانات ولگرد یا مزاحم گرفت؟ ۳۸۵
- د) گفتار چهارم، ضرورت‌های حق تولید مثل حیوانات اهلی: ۳۸۶
- ۱۰۲ - منع خشونت و شلاق زدن یا ترساندن حیوان و منع مفارقت مادر و فرزند ۳۸۷
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۸۷
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۸۷
- ج) گفتار سوم، مصادیق خشونت علیه حیوان: ۳۸۸
- د) گفتار چهارم، آیا زدن حیوان با وسیله‌ای نرم بر مکان مناسب تجویز شده است؟ ۳۸۹
- ۱۰۳ - منع داغ نهادن و مثله کردن حیوان ۳۸۹
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۸۹
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۹۰
- ۱۰۴ - منع دشنام به حیوانات ۳۹۰
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۹۰
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۹۱
- ۱۰۵ - حق صلح و منع به جنگ انداختن حیوانات ۳۹۱
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۹۱
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۳۹۲
- ۱۰۶ - منع بازی با حیوانات ۳۹۳
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۹۳
- ب) گفتار دوم، دلایل منع بازی با حیوان: ۳۹۳
- ۱۰۷ - منع شکار حیوان اهلی ۳۹۳
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۹۳
- ب) گفتار دوم، دلایل منع شکار حیوان اهلی: ۳۹۴
- ج) گفتار سوم، هجوم حیوان اهلی به حیوان اهلی دیگری و شکار آن: ۳۹۴
- ۱۰۸ - عدالت در بهره‌کشی و انتفاع با رعایت طاق‌ت حیوان ۳۹۵
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۹۵
- ب) گفتار دوم، رئوس شقوق رفتار عادلانه در بهره‌کشی و انتفاع از حیوان اهلی: ۳۹۵
- ۱۰۹ - حق ذبح بدون آزار و مشروع ۳۹۷
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۹۷
- ب) گفتار دوم، شرایط اساسی حق ذبح بدون آزار و مشروع ۳۹۷
- ۱۱۰ - پرداخت دیه ۳۹۹
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۳۹۹
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث و تفاوت دیه حیوان اهلی و وحشی ۳۹۹

فهرست مطالب □ ۱۵

- ج) گفتار سوم، امروزه چه ملاکی برای دیه حیوانات اهلی وجود دارد؟ ۴۰۰
- د) آیا همه حیوانات اهلی دیه دارند؟ ۴۰۰
- ۱۱۱- منع نگه داشتن حیوان نجس (سگ و خوک خشکی) ۴۰۱
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۴۰۱
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۴۰۱
- ج) گفتار سوم، آیا سگ معمولی یا سگ آپارتمان یا سگ‌های کوچک بی آزار که مدام شست و شو می‌شوند را می‌توان در خانه یا آپارتمان نگه داشت؟ ۴۰۲
- ۱۱۲- حق بنوت و ولایت و عدم مفارقت ۴۰۳
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۴۰۳
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۴۰۳
- ج) گفتار سوم، شرایط اساسی حق ولایت و بنوت: ۴۰۴
- ۱۱۳- منع تقبیح و حق اکل مشروع ۴۰۴
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۴۰۴
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۴۰۴
- ۱۱۴- حق نام ۴۰۵
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۴۰۵
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۴۰۵
- ۱۱۵- منع سکس و بهره‌کشی جنسی از حیوان ۴۰۶
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۴۰۶
- ب) گفتار دوم، جهات اهمیت منع سکس و بهره‌کشی جنسی از حیوان: ۴۰۶
- ج) گفتار سوم، طرح مبحث روابط جنسی انسان و حیوان: ۴۰۷
- د) صور و شقوق متفاوت احکام روابط جنسی انسان و حیوان: ۴۱۰
- ه) ادله اثبات جرم وطی حیوان: ۴۱۲
- و) تعزیر و مجازات واطی ۴۱۲
- ز) حکم روابط جنسی حیوانات اهلی ناهمگون و غیر هم‌نوع و جهان‌دن حیوان نر بر ماده چیست؟ ۴۱۳
- ح) اگر حیوان حلال گوشت وطی شده حامله باشد، آیا حکم ذبح و امحا به حمل سرایت می‌کند؟ ۴۱۳
- ۱۱۶- مجازات ستم به حیوانات ۴۱۴
- الف) گفتار نخست، تعریف: ۴۱۴
- ب) گفتار دوم، طرح مبحث: ۴۱۴

فصل چهارم: تحلیل حقوقی آرا

۴۱۶	۱۱۷ - مقدمه
۴۱۷	۱۱۸ - متن رأی دادگاه در خصوص سرقت یک قلاده سگ و ۱۵۰ عدد کیوتر
۴۱۷	الف) متن رأی دادگاه:
۴۱۸	ب) نقد و تحلیل حقوقی رأی:
	ج) یک قلاده توله سگ از مالک آن سرقت شده است مالک چگونه می‌تواند اقامه دعوا کند؟
۴۲۱	۱۱۹ - متن رأی دادگاه در خصوص قتل به واسطه حیوان و با سهل‌انگاری و اهمال در نگهداری
۴۲۱	الف) متن رأی دادگاه:
۴۲۴	ب) ارکان رأی:
۴۲۵	ج) استدلال دیوان عالی کشور در نقض رأی محکومیت مسبب
۴۲۵	د) نقد و تحلیل حقوقی رأی:
۴۲۷	ه) نتیجه‌گیری
۴۲۸	۱۲۰ - متن رأی دادگاه در خصوص قاچاق حیوانات وحشی
۴۲۸	الف) متن رأی دادگاه:
۴۳۰	ب) ارکان رأی:
۴۳۰	ج) نقد و تحلیل حقوقی رأی:

فصل پنجم: طرح قانون حیوانات ایران

۴۳۲	۱۲۱ - طرح پیشنهادی قانون حیوانات ایران
۴۳۲	الف) بخش اول: مقدمه
۴۳۲	ب) بخش دوم: متن قانون و تعاریف
۴۳۴	ج) بخش سوم: حقوق مشترک حیوانات اهلی و وحشی
۴۴۸	د) بخش چهارم: حقوق طبیعی حیوانات وحشی
۴۵۷	ه) بخش پنجم: حقوق طبیعی حیوانات اهلی

فصل ششم: اساسنامه مجلس مدافعان حقوق حیوانات

۴۷۰	۱۲۲ - اساسنامه مجلس مدافعان حقوق حیوانات
۴۷۰	الف) مقدمه
۴۷۱	ب) متن اساسنامه (اهداف، عضویت، شرایط عضویت و...)
۴۷۵	فهرست منابع و مآخذ